

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DU LỊCH

**THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN
DU LỊCH CỘNG ĐỒNG TRÊN ĐẢO CÁT BÀ,
THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

**Giảng viên hướng dẫn : Ths. Nguyễn Văn Thắng
Sinh viên thực hiện : Vũ Thị Hằng**

Hà Nội - 2010

MỤC LỤC

Mở đầu	1
Lý do chọn đề tài	1
Mục đích nghiên cứu	3
Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	4
Phương pháp nghiên cứu	4
Đóng góp của khóa luận	5
Kết cấu khóa luận	5
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ DU LỊCH DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG	7
1.1. Du lịch cộng đồng trong sự phát triển bền vững.....	7
1.1.1. Lý thuyết về cộng đồng.....	7
1.1.2. Lý thuyết phát triển du lịch dựa vào cộng đồng	9
1.1.2.1. Các quan điểm về du lịch cộng đồng.....	9
1.1.2.2. Một số khái niệm cơ bản của du lịch cộng đồng.....	12
1.1.2.3. Mục tiêu phát triển du lịch cộng đồng	13
1.1.2.4. Các nguyên tắc tham gia phát triển du lịch dựa vào cộng đồng	14
1.1.2.5. Điều kiện hình thành và phát triển du lịch dựa vào cộng đồng	15
1.1.2.6. Xu hướng phát triển du lịch cộng đồng hiện nay	16
1.1.3. Du lịch cộng đồng trong sự phát triển bền vững.....	16
1.2. Nguồn nhân lực địa phương.....	19
1.2.1. Nguồn nhân lực địa phương.....	19
1.2.2. Nguồn nhân lực du lịch.....	20
Chương 2 : THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH CỘNG ĐỒNG TRÊN ĐẢO CÁT BÀ	22
2.1. Tiềm năng du lịch đảo Cát Bà.....	22
2.1.1. Vị trí địa lý.....	24
2.1.2. Tài nguyên du lịch	25
2.1.2.1. Tài nguyên tự nhiên	25
2.1.2.2. Tài nguyên nhân văn.....	37
2.1.2.3. Đánh giá chung tài nguyên du lịch đảo Cát Bà.....	48

2.2. Thực trạng hoạt động du lịch cộng đồng trên đảo Cát Bà.....	50
2.2.1. Sự cần thiết của mô hình du lịch cộng đồng trên đảo Cát Bà.....	51
2.2.2. Tiềm năng du lịch và các điều kiện để xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại bốn xã.....	54
2.2.3. Thực trạng công tác quản lý.....	57
2.2.4. Thực trạng về cơ sở vật chất kỹ thuật.....	61
2.2.4.1. Cơ sở hạ tầng xã hội.....	61
2.2.4.2. Cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch.....	64
2.2.5. Thực trạng khách du lịch và doanh thu.....	66
2.2.6. Lao động trong ngành du lịch.....	68
2.2.6.1. Số lượng lao động.....	68
2.2.6.2. Chất lượng lao động.....	69
2.2.6.3. Các hình thức đào tạo và các cơ sở đào tạo nguồn nhân lực du lịch.....	71
2.3. Tác động của hoạt động du lịch đối với người dân địa phương.....	72

Chương 3: GIẢI PHÁP NHẪM KHAI THÁC CÓ HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG DU LỊCH TRÊN ĐẢO CÁT BÀ.....75

3.1. Giải pháp về tổ chức, quản lý.....	75
3.2. Giải pháp cơ chế, chính sách.....	76
3.3. Giải pháp đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch ở địa phương.....	77
3.4. Giải pháp phát triển du lịch có sự tham gia của cộng đồng dân cư địa phương.....	78
3.5. Giải pháp đào tạo và nâng cao nhận thức của người dân.....	80
3.6. Giải pháp bảo vệ, tôn tạo nguồn tài nguyên du lịch.....	82
3.7. Giải pháp quảng bá du lịch đảo Cát Bà.....	86
Kết luận.....	89

Danh mục tài liệu tham khảo

Phụ lục

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ngày nay, trên thế giới, du lịch đã và đang trở thành một ngành kinh tế dịch vụ phát triển, nó được ví như “con gà đẻ trứng vàng” của nhiều quốc gia. Ở Việt Nam, du lịch còn là một ngành công nghiệp non trẻ và đầy tiềm năng, hứa hẹn nhiều cơ hội phát triển hơn nữa trong tương lai. Tuy nhiên, nó có thể tiềm ẩn những hậu quả tiêu cực trên nhiều phương diện mà chúng ta cần phải có những biện pháp khắc phục kịp thời. Và nếu như hiện nay, các vấn đề về tài nguyên thiên nhiên và những tác động của hoạt động du lịch đối với môi trường tự nhiên đã được quan tâm thì các giá trị văn hóa xã hội cùng với những tác động mà du lịch đem lại cho tài nguyên văn hóa và cư dân bản địa, đặc biệt là các di sản văn hóa truyền thống của dân tộc cũng đã bắt đầu nhận được sự chú ý quan tâm của các cấp, ngành ở Việt Nam.

Như chúng ta đã biết, du lịch là một trong những ngành kinh tế “*hết sức phụ thuộc vào môi trường thiên nhiên cũng như các đặc trưng văn hóa xã hội của cư dân bản địa*” (Hiệp hội bảo tồn thiên nhiên quốc tế tại Việt Nam. “Xây dựng năng lực phục vụ các sáng kiến về du lịch bền vững”. Đề cương dự án, 1997). Từ đầu thập niên 90 của thế kỷ XX, các nhà khoa học trên thế giới đã đề cập nhiều đến phát triển du lịch với mục đích đơn thuần là kinh tế đang đe dọa môi trường sinh thái và nền văn hóa bản địa. Hậu quả của các tác động này sẽ ảnh hưởng đến sự phát triển lâu dài của ngành du lịch. Chính vì vậy đã xuất hiện yêu cầu nghiên cứu “phát triển du lịch bền vững” nhằm hạn chế tác động tiêu cực của hoạt động du lịch, đảm bảo cho sự phát triển bền vững. Một số loại hình du lịch đã được ra đời bước đầu quan tâm đến khía cạnh môi trường và văn hóa bản địa như: du lịch sinh thái, du lịch gắn với thiên nhiên, du lịch mạo hiểm, du lịch khám phá, du lịch cộng đồng đã góp phần nâng cao hiệu quả của mô hình du lịch có trách nhiệm, đảm bảo cho sự phát triển bền vững.

Du lịch bền vững cũng như du lịch cộng đồng ở nước ta vẫn còn là một khái niệm mới. Tuy rằng trong thời gian gần đây cụm từ này đã được nhắc đến khá nhiều. Thông qua các bài học kinh nghiệm thực tế về phát triển du lịch tại các quốc gia trên thế giới, nhận thức về một phương thức du lịch có trách nhiệm với môi trường, có tác dụng nâng cao hiểu biết và chất lượng cuộc sống cho cộng đồng đã xuất hiện tại Việt Nam dưới các hình thức du lịch tham quan, tìm hiểu với những tên gọi như: du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, du lịch thiên nhiên...

Nhằm bảo tồn tài nguyên du lịch tại các điểm du lịch vì sự phát triển bền vững dài hạn, đồng thời khuyến khích và tạo các cơ hội tham gia của người dân địa phương, trong những năm qua, loại hình du lịch này đã và đang được triển khai tại nhiều địa phương trong cả nước: Bản Lác – Mai Châu (Hòa Bình), Suối Voi – Lộc Tiên – Phú Lộc (Thừa Thiên Huế), vườn quốc gia Ba Bể, thôn Sín Chải – Sa Pa, đảo Cát Bà (thành phố Hải Phòng)... Tuy nhiên việc phát triển một số mô hình tại các địa phương còn mang tính thí nghiệm, vừa làm vừa rút kinh nghiệm cho từng khu vực. Do đó, công tác triển khai vẫn còn chậm và chưa đi vào nề nếp, chưa hoạt động hiệu quả theo đúng quy tắc của du lịch cộng đồng, du lịch bền vững.

Thành phố Hải Phòng là một trong những điểm có tiềm năng to lớn về du lịch cộng đồng, đặc biệt là đảo Cát Bà, một địa danh vốn thường được gắn với loại hình du lịch sinh thái. Bên cạnh việc phát triển những loại hình du lịch sinh thái, trong những năm gần đây, thành phố triển khai mô hình du lịch cộng đồng tại bốn xã trên đảo, đó là Hiền Hào, Xuân Đám, Trân Châu và Việt Hải. Mô hình du lịch cộng đồng đã được hình thành và xây dựng điểm tại ba xã gần thị trấn (Hiền Hào, Xuân Đám và Trân Châu) do tổ chức FFI (Tổ chức Bảo tồn Động thực vật Quốc tế) hỗ trợ trong thời gian 2005 – 2007 chưa hoàn thành và chưa đạt hiệu quả nên thành phố tiếp tục xây dựng đề án “*Xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại 03 xã trên đảo Cát Bà, huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng*” đã được đưa vào triển khai tại các xã từ năm 2008, đồng thời huyện Cát Hải cũng xây dựng đề án “*Xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại xã Việt Hải, huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng*”

nhằm đưa du lịch cộng đồng thành hướng đi cho vấn đề thoát nghèo và phát triển bền vững. Đây là hình thức xã hội hóa hoạt động du lịch một cách triệt để nhất mang lại hiệu quả kinh tế cao nhất, không chỉ tạo công ăn việc làm đem lại thu nhập cho người dân địa phương mà qua đó còn giáo dục ý thức giữ gìn những nét văn hóa truyền thống của dân tộc mình. Tuy nhiên, đến nay mô hình này đang bộc lộ nhiều hạn chế cần giải quyết kịp thời để phát triển hơn nữa loại hình du lịch này trên đảo.

Xuất phát từ tình hình thực tiễn phát triển du lịch cộng đồng tại đảo Cát Bà như vậy, tôi đã chọn đề tài “***Thực trạng phát triển du lịch cộng đồng trên đảo Cát Bà, thành phố Hải Phòng***” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp. Tôi hy vọng với vốn hiểu biết có hạn và nguồn tài liệu ít ỏi, đề tài của tôi sẽ góp một phần nhỏ cho sự phát triển của mô hình du lịch cộng đồng tại đảo Cát Bà, hướng đến sự phát triển bền vững cho đảo Ngọc của thành phố hoa phượng đỏ.

2. Mục đích nghiên cứu

Qua việc nghiên cứu đề tài, chúng ta sẽ đi sâu vào tìm hiểu về các nguồn tài nguyên để phát triển du lịch cộng đồng tại Cát Bà, đồng thời cũng chỉ ra những thực trạng trong công tác xây dựng và triển khai mô hình du lịch này tại bốn xã trên đảo Cát Bà, qua đó đưa ra những giải pháp cho việc phát triển và nhân rộng mô hình du lịch cộng đồng cho toàn huyện Cát Hải.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là đảo Cát Bà thuộc huyện Cát Hải, nơi có vườn quốc gia Cát Bà cũng là một trong số ít khu Dự trữ sinh quyển thế giới tại Việt Nam, một trong những danh thắng nổi tiếng của cả nước.

Về nội dung: với thời gian và khả năng có hạn, đề tài tập trung nghiên cứu các vấn đề chính sau:

- Lý thuyết về du lịch dựa vào cộng đồng

- Những đặc trưng về tài nguyên của đảo Cát Bà trong việc phát triển loại hình du lịch cộng đồng của đảo

- Thực trạng phát triển du lịch cộng đồng tại bốn xã trên đảo thuộc huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng.

- Đưa ra một số giải pháp nhằm phát triển hơn nữa mô hình du lịch cộng đồng tại các xã tham gia dự án.

Về không gian: đề tài được giới hạn trong phạm vi huyện Cát Hải nói chung và đảo Cát Bà nói riêng, đặc biệt là bốn xã có trong mô hình du lịch cộng đồng của đảo Cát Bà, đó là các xã Hiền Hào, Trân Châu, Xuân Đám và Việt Hải.

4. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình thực hiện để hoàn thành bài khóa luận, tôi đã sử dụng những phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp sưu tầm và nghiên cứu tài liệu
- Phương pháp phân tích tư liệu và tổng hợp kết quả
- Phương pháp khảo sát thực tế
- Phương pháp điều tra, thăm dò ý kiến

5. Đóng góp của khóa luận

- Khóa luận được trình bày trên cơ sở lý luận về du lịch dựa vào cộng đồng và thực tiễn xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại bốn xã: Hiền Hào, Xuân Đám, Trân Châu và Việt Hải trên đảo Cát Bà thuộc huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng nhằm đưa ra những giải pháp cho việc phát triển mô hình này.

- Khóa luận hy vọng sẽ là tài liệu tham khảo giúp các bạn hiểu thêm về loại hình du lịch dựa vào cộng đồng, có thể sử dụng là nguồn tham khảo cho các đề tài sau.

- Khóa luận còn có thể là tài liệu tham khảo cho các công ty, đơn vị kinh doanh lữ hành áp dụng bổ sung các chương trình du lịch dựa vào cộng đồng trên đảo Cát Bà làm phong phú thêm cho hoạt động du lịch của đảo.

- Bên cạnh đó, những thông tin khóa luận cung cấp có thể sử dụng làm tài liệu cho các cơ quan, Ban quản lý các cấp của mô hình để có thể có những giải pháp khắc phục những hạn chế đồng thời phát triển hơn nữa hiệu quả của mô hình du lịch cộng đồng tại đảo Cát Bà.

6. Kết cấu khóa luận

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo, Phụ lục, khóa luận gồm ba chương như sau:

Chương I: Tổng quan về du lịch dựa vào cộng đồng

Chương II: Thực trạng hoạt động du lịch cộng đồng trên đảo Cát Bà

Chương III: Giải pháp nhằm khai thác có hiệu quả hoạt động du lịch cộng đồng trên đảo Cát Bà

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Vũ Tiến Bảy, *Bài tường thuật giải đua thuyền rồng trên biển tranh cúp báo Hải Phòng lần thứ 16 kỷ niệm 49 năm Bác Hồ về thăm làng cá Cát Hải – Cát Bà (1/4/1959 – 1/4/2010), khai trương du lịch Cát Bà, 2010.*
2. Thế Đạt, *Du lịch và du lịch sinh thái*, Nhà xuất bản Lao động, 2003.
3. Vũ Thị Hoàng Hà, *Vườn bướm – sức hút mới của du lịch đảo Cát Bà*, khóa luận tốt nghiệp, 2007.
4. Nguyễn Đình Hòe và Vũ Văn Hiếu, *Du lịch bền vững*, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội, 2001.
5. Nguyễn Thị Hồng, *Phát triển du lịch cộng đồng tại xã Bản Hồ, Sa Pa, Lào Cai*, khóa luận tốt nghiệp, 2007.
6. Trần Nhoãn, *Tổng quan du lịch*, Nhà xuất bản Đại học Văn hóa Hà Nội, 2005
7. Lê Thông, *Địa lý các tỉnh và thành phố Việt Nam (phần I)*, Nhà xuất bản Giáo Dục, 2003
8. Lê Thanh Tùng, *Phân tích tiềm năng và thực trạng du lịch đảo Cát Bà*, khóa luận tốt nghiệp, 1999
9. Sở Văn hóa – Thể thao – Du lịch Hải Phòng, *Đề án xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại ba xã trên đảo Cát Bà, huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng*, 11/2008.
10. Nhà xuất bản Văn hóa thông tin, *Việt Nam những thay đổi địa danh và địa giới hành chính*, H. 1997
11. Ủy ban nhân dân huyện Cát Hải, *Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch dịch vụ năm 2009, triển khai phương hướng nhiệm vụ năm 2010*, 3/2010
12. Ủy ban nhân dân xã Việt Hải, *Đề án xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại xã Việt Hải, huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng*, 8/2009.

13. Võ Quế, *Du lịch cộng đồng lý thuyết và vận dụng*, Nhà xuất bản Khoa học kỹ thuật, 2006.

Ngoài ra, khóa luận còn tham khảo thông tin trên một số website:

<http://catba.com.vn>

www.haiphong.gov.vn

<http://www.haiphong.gov.vn/vhtt/vn/index.asp>

<http://hoaphuongdo.vn>

<http://www.mangdulich.com>

<http://suoigoicatbaresort.vn/>

www.yeuhaiphong.com